

گزیده مقاله‌شناسی توصیفی زمستان ۱۳۸۲

به کوشش کیسو فغوری

نایه‌جا، حضور شاعر بزرگسال و نگاه بزرگسالانه در شعر نوجوان، روز به روز وسعت خواهد یافت و این امر، به دور شدن هر چه بیش‌تر نوجوانان از شعر نوجوان و انزوای این‌گونه شعری خواهد انجامید. از این رو، شناخت دقیق شعر ساده و دامن زدن به نقد در این عرصه، زمینه‌ساز پالایش شعر نوجوان سرزمین ما خواهد شد و به رشد و بالندگی آن کمک خواهد کرد.

✓ روزنامه ایران - شماره ۲۸۱۵
جادوی نقش‌های متحرک
درباره نورالدین زرین‌کلک
نویسنده: احمد جلالی فراهانی

مقاله

این مقاله، در صفحه مهرگان روزنامه ایران منتشر شده است که صفحه‌های است درباره بزرگان ادبیات و هنر ایران. در این مقاله، ضمن اشاره به گوشه‌هایی از زندگی زرین‌کلک، گفته‌هایی از او برای روشن‌تر کردن این زوایا نقل شده است.

نورالدین زرین‌کلک، متولد ۱۳۱۶ در مشهد است که دکترای داروسازی‌اش را از دانشگاه تهران دریافت کرده، اما به هنر روی آورده است. او دوره کارگردانی انیمیشن را در آکادمی سلطنتی بلژیک گذرانده، اما یکی از فعالیت‌های مهم او، تألیف و تصویرسازی کتاب‌های کودکان و کتاب درسی است. وی توانسته است آثاری برجسته در این زمینه خلق کند. او هم‌چنین «پرزیدنت آسیفای بین‌المللی» است و سال‌هاست که آسیفای ایران را اداره می‌کند.

✓ کورمان - شماره ۲ زمستان ۱۳۸۲ (انتشارات بهار)
شعر نوجوان و شعر ساده
نویسنده: شهرام رحیب‌زاده

مقاله

در این مقاله، نویسنده ضمن ارائه دو شعر متفاوت از یک شاعر، به توضیح دو مفهوم «شعر نوجوان» و «شعر ساده» می‌پردازد و این دو را کاملاً متفاوت می‌داند که گاهی با هم اشتباه گرفته می‌شود.

او می‌نویسد: وقتی از سادگی شعر سخن به میان می‌آید، ذهن ما متوجه مؤلفه‌ها و عناصر گوناگون سازنده شعر می‌شود. باید دید ظهور «سادگی» در کدام مؤلفه یا عنصر شعری، به آن صورتی می‌بخشد که با شعر نوجوان اشتباه گرفته شود.

نویسنده مقاله سپس، با مرور مؤلفه‌های سازنده شعر، به تفاوت‌های بین شعر ساده و شعر نوجوان، از زاویه این مؤلفه‌ها می‌پردازد. در این مقاله، هم‌چنین آمده است: سادگی از بعضی مناظر، نه تنها لازمه «شعر نوجوان» نیست، بلکه ضعف آن نیز به شمار می‌آید. از برخی مناظر دیگر نیز ویژگی اختصاصی «شعر نوجوان» محسوب نمی‌شود و مصادیق فراوانی در شعرهای غیرنوجوانانه دارد. گذشته از این‌ها، هیچ یک از مفاهیم «سادگی»، مساوی با شعر نوجوان نیست که با تحقق آن، بتوان به نوجوانانه بودن شعر حکم کرد.

نویسنده معتقد است: حاصل این تلقی و نشستن شعر ساده در جای شعر نوجوان، استمرار چرخه معیوبی است که این روزها همگان از آن گله دارند؛ یعنی افزایش فاصله شاعر و مخاطب در عرصه شعر نوجوان. با این جابه‌جایی

گفت و گو

فیلسوف آمریکایی، درباره فلسفه، به مصاحبه‌گر ایرانی چنین می‌گوید: فلسفه برای کودکان دانشی زنده و جمعی است. بنابراین، نخستین تفاوت آن با فلسفه به معنای عام، «جمعی» و «دیالوگ‌مدار» بودن آن است. فیلسوف سنتی معمولاً تنهاست. فیلسوف تنها ممکن بود که در پاسخ به فیلسوفی دیگر، رساله‌ای بنگارد، اما معمولاً آن فیلسوف دیگر زنده و یا نزد منتقد پرسشگر خود حاضر نبود. فلسفه برای کودکان، فعالیتی زنده است و این تفاوتی عمده محسوب می‌شود.

فلسفه برای کودکان، از فلسفه نگارشی، به سمت فلسفه گفتاری سنتی بازمی‌گردد.

او درباره کسانی که فلسفه برای کودکان را رد کرده‌اند، می‌گوید: من فکر می‌کنم که باید تفکرمان را درباره دو چیز تغییر دهیم؛ یکی بازنگری در مفهوم کودکی به عنوان موضوعی جدی و دوم، بازسازی مفهوم فلسفه. فلسفه در پی پاسخ نیست، بلکه مباحثه و دیالوگ است. وضعیت ما در این‌جا مانند کسی است که شیء بزرگی را برمی‌گرداند تا آن را از سمت دیگرش نگاه کند. این در حالی است که سمت پیشین هنوز وجود دارد. پس کلمه اصلی در این‌جا همان مباحثه است. نقش سنت فلسفی آمریکایی هم در این‌که چرا آغاز فلسفه برای کودکان در ایالات متحده شکل گرفته، حائز اهمیت است.

گفت و گو

این گفت‌وگو، شامل سؤال‌هایی پراکنده از جی. ک. رولینگ است. او در این گفت‌وگو می‌گوید: در کتاب‌های هری پاتر، هیچ‌چیز را به طور آگاهانه براساس زندگی خودم قرار ندادم. البته این بدان معنی نیست که هیچ حسی از درونم در این کتاب‌ها رخنه نکرده است. زمانی که فصل دوازدهم کتاب اول را مجدداً خواندم، متوجه شدم احساسات هری، شبیه احساسات خودم در زمانی است که مادرم را از دست دادم؛ هر چند در لحظه نوشتن، اصلاً متوجه این موضوع نبودم.

او در بخش دیگری از این گفت‌وگو می‌گوید: نویسنده مورد علاقه من، جین آستین است و تمام کتاب‌های او را آن قدر خوانده‌ام که تعداد دفعاتش از دستم دررفته است. نویسنده زنده مورد علاقه‌ام هم رادوی دوپل است که به نظرم یک نابغه است.

گفت و گو

محبت‌الله همتی در این گفت‌وگو، به اولین جشنواره تصویرسازی کتاب‌های آموزشی پرداخته است. او در بخشی از این گفت‌وگو می‌گوید: کمیته تربیت هنری، در قدم اول، معیارهای ارزیابی تصویرسازی را تدوین کرد. این معیارها اگرچه کلی‌اند، کارگشا و هدایت‌گرند. این معیارها عبارتند از:

- (۱) ارتباط محتوای تصویر با متن
- (۲) ارتباط تکنیک و سبک اجرا با گروه سنی و مخاطب
- (۳) رابطه تکنیک و سبک با موضوع درسی
- (۴) به روز بودن تصاویر و هماهنگی آن با بافت جامعه
- (۵) تصویرگری متناسب با رشد ذهنی و تجربیات مخاطب
- (۶) رعایت مقدار تصاویر با محتوا
- (۷) پرهیز از پرداختن به موضوعات و عناصر تصویری غیرضروری در تصویرگری
- (۸) توجه به فرهنگ خودی و ارتباط با بافت جامعه
- (۹) هماهنگی تصویر با قالب‌های آموزشی، روانی یا

تخیلی در ارتباط با محتوای درس و گروه سنی (۱۰) قرار دادن عنصر مورد نظر آموزشی در نقطه توجه تصویر

✓ اطلاعات / شماره ۲۸-۲۳

نگاهی به طنز و ادبیات کودک و نوجوان در گفت‌وگو با طنزپرداز و نویسنده کودکان و نوجوانان
گفت‌وگو با هوشنگ معمارزاده
رضا حقیبین

گفت‌وگو

هوشنگ معمارزاده در این گفت‌وگو، درباره نشریات کودکان می‌گوید: مشکل در دو جاست؛ یکی ساختار اغلب نشریات که چه مستقیم و چه غیرمستقیم، غیرخصوصی‌اند و بخش خصوصی نمی‌تواند براساس قاعده بازی حاکم، وارد گود شود تا در یک رقابت آزاد بهترین‌ها باقی بمانند. در چنین ساختاری، انتشار نشریه به انجام یک وظیفه اداری تبدیل می‌شود و گرچه ممکن است برای انتشار یک نشریه از متخصصان قابل نیز بهره‌جویی شود، آن ساختار نمی‌گذارد کار به سامان مطلوب برسد. بدین ترتیب، زحمات افرادی هم که صادقانه روی کار وقت می‌گذارند، نتیجه نمی‌دهد و باعث سرخوردگی می‌شود.

✓ ایران / شماره ۲۷۵۶

دست کودکان به قفسه کتاب‌ها نمی‌رسد
نویسنده: مه‌ری حقانی

گزارش

در این گزارش، مسائل و مشکلات کتاب کودک و نوجوان، مورد بررسی قرار گرفته است. در این گزارش، از قول یک منتقد آمده است:
مشکل نویسنده به ذهنیت سنتی حاکم بر او برمی‌گردد. نقد جدی این است که ادبیات کودک محافظه‌کارانه است و مأموریت دارد از هنجارهای یک نسل محافظت کند. من کتاب می‌نویسم برای کودک؛ برای این‌که او را مثل خود تربیت کنم. این یک ترمز برای پیشرفت است. این مانع در برخی کشورها، با ادبیات

فانتزی شکسته شده، اما نویسنده ما خود به خود ترمز دارد و نسبت به کودک احساس مالکیت می‌کند. نتیجه این است که ادبیات کودک ما، اغلب رویکرد ضدتوسعه‌ای و محافظه‌کارانه دارد. در حقیقت، بحث انحصار دولتی در کتاب کودک، نوعی انحصارنگری هم هست. در این روند، از کتاب‌هایی حمایت می‌شود که سنت را تقدیس می‌کنند؛ به نحوی که از انتقاد نسبت به گذشته خبری نیست.

به گفته این منتقد: ما در ادبیات واقع‌گرای خود، به نقد رادیکال نیاز داریم که بنیان‌های ادبیات کودک ما را نقد کند؛ ادبیات کودک ما، از دهه ۵۰ به بعد، دچار وضعیتی شده که در آن به ادبیات رئالیستی پر و بال داده شده است. پیش از انقلاب، نویسندگان چپ غیرمذهبی و بعد از انقلاب هم نویسندگانی مذهبی، به ادبیات رئالیستی دامن زده‌اند. نگاه ادبیات کودک، سنتی و رو به عقب بود که با دیدگاه‌های مبتنی بر بازگشت به خویشتن و بومی‌گرایی پیش از انقلاب هم هماهنگی داشت.

✓ ایران / شماره ۲۷۵۷

انتشارات کتاب کودک در دوراهی سود و زیان
نویسنده: مه‌ری حقانی

گزارش

تفاوت بازار کتاب کودک و کتاب بزرگسال، موضوع این گزارش است و از قول منتقدی در این باره، چنین آمده است:
انتخاب کتاب توسط بزرگسال، انتخابی آگاهانه و از پیش مشخص است. بزرگسال کتاب را یا براساس موضوع یا نویسنده انتخاب می‌کند، اما کودکان در حین خرید انتخاب می‌کنند. به همین دلیل، کتاب کودک به ویتترین بهتر و بیش‌تری نیاز دارد. ویتترین برای این کتاب‌ها، بسیار تعیین‌کننده است. نیاز به ویتترین و تأمین نشدن آن، باعث می‌شود که بازار طبیعی به وجود نیاید و دست واسطه دولتی به میان آید که نمایشگاه‌های دولتی می‌گذارند. این بازار غیرطبیعی و فیلترهای مختل‌کننده کار نشر، به ناشرانی که کار مستقل یا متفاوتی دارند، امکان فعالیت نمی‌دهد. دولت نمی‌تواند در کتاب بزرگسال انحصار داشته باشد؛ چون بزرگسال انتخابگر است و به چنین اقدامی از سوی دولت

اعتماد نمی‌کند. متأسفانه این انحصار، با اسم حمایت اتفاق می‌افتد، ولی چون دولت ما خلاف دولت‌های مدرن، متولی اخلاق هم هست، همه این‌ها را در کتاب هم اعمال

می‌کند و چیزی مثل قرائت رسمی از ادبیات کودک پندید می‌آید.

✓ کتاب ماه کودک و نوجوان / فروردین ۸۳ / شماره ۷۸

مقاله

- اجازه بدهید کتاب کودک کمی هم مضر باشد
- نویسنده: مهدی جوانی
- فولکلور از نگاه جریان‌ها و مکاتب ادبی
- نویسنده: محمدرضا یوسفی
- انسجام به نخی نامرئی
- نویسنده: علی‌اصغر سیدآبادی
- پدران کم‌رنگ
- نویسنده: شقایق قندهاری
- فایده‌های قصه‌گویی
- نویسنده: محمد حنیف
- پرورش مهارت نوشتن در کودکان
- نویسنده: ماندانا سلحشور
- زبان و اندیشه
- نویسنده: حمید باباوند

گزارش

- یک فکر بکر (صوفیا محمودی)
- گزارش یازدهمین نشست نقد مخاطبان
- بازی نیاز بی‌تغییر انسان در گذر زمان
- کتاب هم چون اسباب‌بازی
- نویسنده: نگار پدram

نقد

- منظومه یا منظوره
- نویسنده: شهرام رجب‌زاده
- نقد کتاب: افسانه درخت خرما و بزی
- نویسنده: محمد محمدی
- فیه‌ما‌فیه نوجوانان

نویسنده: مهروش مهوری

نقد کتاب: قصه‌های شیرین فیه‌ما‌فیه

نویسنده کتاب: محمدکاظم مزینانی

○ با بچه‌های کار

نویسنده: روح‌الله مهدی‌پور‌عمرانی

نقد کتاب: می‌خواهی چه‌کاره شوی: نجار

نویسنده کتاب: منصوره شوشتری

○ تأسف ما را می‌خورد

نویسنده: زری نعیمی

○ لایبرنتی از افسانه و واقعیت

نویسنده: حسن پارسایی

نقد کتاب: مهمانی دیوها

نویسنده کتاب: جعفر تونزنده‌جانی

○ واقع‌گرایی و روان‌شناختی

نویسنده: ناهید معتمدی

نقد کتاب: هامون و دریا

نویسنده کتاب: عباس جهانگیریان

○ ... تا شکافی میان نسل‌ها نباشد

نویسنده: شهره نورصالحی

نقد کتاب: رینا دختر غارتگر

نویسنده کتاب: آسترید لیندگرن

مترجم: فیروزه افنا‌عشران

○ لندن مه‌آلود (نقد آثار آنتونی هوروویتس)

نویسنده: شهناز صاعلی

○ بادبادکی که می‌توانست بادبادک باشد

نویسنده: مصطفی ناهید

نقد کتاب: بادبادک

نویسنده کتاب: هادی خورشاهیان

○ بچه‌ها تنه‌ایند

نویسنده: حسین بکایی

نقد کتاب: من و مادرنگی‌ها

نویسنده کتاب: معصومه انصاریان

○ بز آقای سنگن نوازش نمی‌خواهد

نویسنده: کامران حکیم‌زاده

نقد کتاب: نجوای سنگن

نویسنده کتاب: آلفونس دوده

معرفی پایان‌نامه

○ بازی با اسباب‌بازی مناسب کودک را بزرگ

می‌کند

معرفی: آرزو انواری

نام پایان‌نامه: تأثیرات بازی و اسباب‌بازی بر رشد کودکان

پیش‌دبستان

نگارش: سهیلا نجدی

✓ کتاب ماه کودک و نوجوان / اردیبهشت ۸۲ / شماره ۷۹

مقاله

○ دو پسر از یک خانواده

نویسنده: مهدی جوانی

○ نگاهی به نشر کتاب‌های تئوریک و تحقیقی

ادبیات کودک و نوجوان در سال ۱۳۸۲

نویسنده: سیدعلی کاشفی خوانساری

○ رولد دال

نویسنده: شهرام اقبال‌زاده (رازآوار)

○ کیفیت یا محبوبیت؟ معیارهای انتخاب کتاب

برای کودکان و نوجوانان کدام است؟

نویسنده: فاطمه زمانی

○ چگونه خنده را در کار خود به وجود آوریم؟

نویسنده: ژیلادابی

○ دخترها چه کتاب‌هایی می‌خوانند پسرها چه

کتاب‌هایی؟

مترجم: میثا اخباری‌آزاد

○ کلیشه‌های جنسی در ادبیات کودکان عرب

مترجم: معصومه انصاریان

○ ادبیات کودک و نوجوان صربستان، گذشته و

حال

مترجم: شقایق قندهاری

بازتاب

○ کدام تیر کدام تاب؟

نویسنده: جواد مطلق

○ آیا صمد زنده است؟

نویسنده: نیلوفر مهدیان

○ گفته‌های کارگاهی

نویسنده: شهره نورصالحی

چکیده طرح پژوهشی

○ ترجمه؛ فرآیندی بر پایه تعادل و تطبیق

موضوع: بررسی مشکلات ترجمه ادبیات کودکان

معرفی: آرزو انواری

نویسنده: محمد حسین‌فرشی

گزارش

— از قصه تا قصه‌گویی

— گفت‌وگوی تصویر و نویسنده کتاب کودک و

نوجوان

— سازهای سنتی، شناخت، ترویج

— ساخت گسسته یافت پیوسته

— همایش آسیب‌شناسی ادبیات انقلاب اسلامی

برای کودکان و نوجوانان در حوزه هنری

نویسنده: شهلا شهرکی

نقد

○ در جدال خوش پایان خیر و شر

نویسنده: زری نعیمی

نقد کتاب: لبر دل‌باخته

نویسنده کتاب: نانم حکمت

○ همراه جویبار زلال افسانه‌ها

نویسنده: محمود برآبادی

نقد کتاب: مهمانی دیوها

نویسنده کتاب: جعفر نوزندجانی

○ موشی و جزیره اسرارآمیز

نویسنده: شهره کاندی

نقد کتاب: موشی و جزیره اسرارآمیز

نویسنده کتاب: مارکوس فیستر

○ روش پژوهش روش نقد پژوهش

نویسنده: مرتضی خسرو نژاد

○ قورباغه‌ای که هویت نیالی‌ها را احیا کرد

مترجم: شقایق قندهاری

گزارش

○ سیری در چند ترجمه برگزیده

نویسنده: شکوه حاجی‌نصرالله

○ گزارشی از مراسم اختتامیه اولین جشنواره

تصویرگری کتاب‌های درسی

نویسنده: شیما ملاصالحی

○ کتاب‌رسانی: از قاطر تا لندروور

نویسنده: شیما ملاصالحی

○ بزرگداشت روز جهانی خانواده

نویسنده: شیما ملاصالحی

○ هفتمین مجمع عمومی انجمن نویسندگان کودک

و نوجوان برگزار شد

نویسنده: نگار پدram

○ تصویرگر فقط ۴ دقیقه فرصت دارد

○ چه جور کتابی است کتاب پیش‌دبستانی؟

نویسنده: نگار پدram

○ متون دینی: برداشت‌ها، تغییرها

○ مساوی آفرید، زن و مرد را خداوند

○ هزار و یک سال، هزار و یک سؤال

○ مدرسه نمی‌روم، پس هستم

○ کتاب‌خوان‌ها بقیه سال کجا هستند؟

نویسنده: مهدی طهوری

○ ناشران بزرگ برای نمایشگاه کتاب تصمیم

می‌گیرند؟

نویسنده: نگار پدram

○ حرف‌های فرانسوی‌ها درباره کتاب کودک

نویسنده: مریم آران

○ برنامه‌هایی که روی کاغذ اجرا شد

نویسنده: مهدی طهوری

○ نشریات نسل فردا در گرداب مشکلات و

کاستی‌ها

○ حرف سنگین ن

نویسنده: روح‌الله مهدی‌پورعمرانی

○ نقد کتاب: کسی که موهام را شانه زد

نویسنده کتاب: مژگان کلهر

○ فانتزی محافظه‌کار

نویسنده: رایکا بامداد

○ نقد کتاب: مامان بزرگ موش کوچولو

نویسنده کتاب: جولیا جارمن

○ یک کلاه نمذی صد کلاه نمذی

نویسنده: بنفشه تولنایی

○ نقد کتاب: سری که بی‌کلاه ماند

نویسنده کتاب: محمدرضا یوسفی

○ داستان ۲ خط

نویسنده: سیدنوید سیده‌لی‌اکبری

○ نقد کتاب: داستان ۲ خط

نویسنده کتاب: نرگس آبیان

○ فرهنگنامه نویسی قرآن و نیاز جوان امروز

نویسنده: سیده‌لی‌محمدرفیعی

○ نقد کتاب: فرهنگنامه قرآن کریم (جلد اول)

یادداشت

○ عشق به طبیعت

نویسنده: نسرین وکیلی

○ نقد کتاب: رونیا دختر یک راهزن

نویسنده کتاب: آسترید لیندگرن

○ مترجم کتاب: نسرین وکیلی

○ شخصیتی به نام منتقد

نویسنده: حسین شیخ‌الاسلامی

○ تئوری ژانر

نویسنده: شهره کاندی

✓ کتاب ماه کودک و نوجوان / خرداد / ۸۳ / شماره ۸۰

مقاله

○ ۳ پرسش درباره نظارت فعلی

نویسنده: مهدی ججوانی

○ در باب ادبیات فکاهی

نویسنده: محمود برآبادی

نویسنده: نامید عالیان

- تصویرگر، اول به مخاطب ایرانی فکر می‌کند یا به مخاطب خارجی؟
- نویسنده: مریم آران

نقد

- پازوانگ، پیام‌آور صلح و دوستی و حفظ محیط زیست
- نویسنده: کمال بهروزکیا
- ویرانه‌های تاریخ بیهقی
- نویسنده: مهروش طهوری
- دستمایه‌ای برای سینما (یک اثر، دو دیدگاه)
- نقد کتاب: رودخانه سفید

نویسنده کتاب: ب. جی. پیترسن

مترجم کتاب: ژاله نوینی

○ مخفی‌نامه آرگو

نویسنده: هدیه شریفی

نقد کتاب: فرهنگ لغات زبان مخفی

نویسنده کتاب: مهدی سمائی

○ یکی بود دوتا نبود

نویسنده: شهره کاندی

○ زبانی سخت اما کودکانه

نویسنده: عزت‌الله الوندی

نقد کتاب‌های: یزغاله خانوم و گل‌باد باران

نویسنده کتاب‌ها: تقی متقی

○ جویس و ادبیات کودک

نویسنده: سیدمهدی یوسلی

○ سیاره ناشناخته

نویسنده: معصومه انصاریان

○ این هفت مقدس

نویسنده: بنفشه توانایی

نقد کتاب: گل‌پری غنچه‌پری

نویسنده کتاب: مصطفی رحماندوست

○ شیطنت‌های آدم‌بزرگ‌ها

نویسنده: روح‌الله مهدی‌پور‌عمرانی

نقد کتاب: ماجراهای ماهو (۲ جلد)

نویسنده کتاب: کریگور استیو

مترجم کتاب: صوفیا محمودی

○ نمی‌شود گفت شاهکار است

نویسنده: حسین شیخ‌الاسلامی

نقد کتاب: تو ما و بی‌نهایت

نویسنده کتاب: میشل دنون

مترجم کتاب: پروانه بیات

○ آدم‌ها تکثیر نمی‌شوند

نویسنده: مهدی طهوری

نقد کتاب: کماندار سفید

نویسنده کتاب: جیمز هوستون

مترجم کتاب: علی خاکبازان

○ درک جامعه‌شناسی از مفهوم دوران کودکی

نویسنده: محسن هجری

نقد کتاب: مقدمه‌ای بر ادبیات کودک - بحثی در شناخت مفهوم

کودکی

نویسنده کتاب: حمیدرضا شاه‌آبادی اراهانی

بازتاب

○ آن‌که شمر دن نیز نمی‌داند

نویسنده: فریده خلعتبری

معرفی پایان‌نامه

○ بازی نمایشی، بازی کلامی

تلفیص: آرزو انواری

موضوع: ادبیات نمایشی کودکان در ایران

نویسنده: مهناز نیری